

Тема уроку. В.Підпалый. "Тиха елегія". Щирість патріотичних почуттів ліричного героя

Мета: ознайомити учнів із життям і творчістю письменника, зробити ідейно-художній аналіз його поезії "Тиха елегія", звертаючи увагу школярів на щирість патріотичних почуттів ліричного героя вірша; розвивати пам'ять, культуру зв'язного мовлення; вміння виразно і вдумливо читати вірші, коментувати основні ідеї, втілені в них; формувати світогляд школярів; виховувати почуття поваги до творчості В.Підпалого, інтерес до вивчення його віршів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Засоби навчання: тексти творів Підпалого, портрет письменника, дидактичний матеріал (картки).

Методична література: Чупринін О.О. Усі уроки української літератури у 8 класі. – Х.: Вид.група "Основа", 2009. – 605 с. (Серія "12-річна школа") журнали «Вивчаємо українську мову та літературу», «Українська мова та література» та ін.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Перевірка домашнього завдання.

Учні зачитують складені ними сенкани до поезії "Вибір", ідейно-художні аналізи поезії "Ринг" Б.Олійника.

III. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Бесіда:

- Стисло охарактеризуйте, якою повинна бути людина-письменник.
- Чому любов до рідної землі, природи, народу, мови – основні мотиви творчості того чи іншого письменника?
- Якою повинна бути людина у єднанні зі світом?
- Як на вашу думку, чи можна вважати поезію виявом душі, внутрішнього стану письменника?
- Яким чином поетична творчість митців пов'язана з їх життям.

2. Ідейно-художній аналіз поезії Воробйова

Символічне навантаження.

"Вода догорає під кленом

В ній клен догорає під кленом.

І скляр зупинився, стоїть.

Не треба, - кажу, - не скліть!"

(у справжній поезії завжди є символи, тут усе приховане, вона ніколи не говорить прямо, а тільки через образне мислення)

III. Повідомлення теми та мети уроку.

Мотивація навчальної діяльності школярів.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Слово вчителя.

Біографія В. Підпалого.

Цей щирий, ніжний, вдумливий і прекрасний поет, син Полтавщини, яку любив соромливо й віддано, якій на славу сплів і свій поетичний вінок, прожив до болю мало — лише 37 років. Невиліковна хвороба передчасно обірвала його пісню про рідну землю, про Григорія Сковороду, що мандрував нею, гартуючи дух людський, про Шевченка... Полетіла і його душа «в дорогу за ластівками» (так називається одна з його поетичних збірок). Та ластівки повертаються з вирію в рідну сторону — повертається й поет своїми віршами. Остання збірка В. Підпалого «Поезії» вийшла 1986 року.

Життя письменника — в його творах. Душа поета — у його віршах. А ось життєпис Володимира, викладений ним власноручно.

«Народився я в селі Лазірках 9 травня 1936 року, за 25 км від Лубен. Мати Ольга Степанівна — козачка з хутора Макарівщини, а батько Олексій Лукович — виходець з-під Великої Багачки. На дев'ятому році мати була вже круглою сиротою і шукала щастя наймитуванням у Лубнах. Може тому, коли я підріс і міг вечорами читати їй «Кобзаря», плакала гірко й невтішно, повторюючи завжди одне: «Всі наймити, синочку...» Вона знала тьму казок та приповісток, шанувала загадки і вміла знаходити до них ключ. Але ніколи я не чув, щоб вона співала. Певно, гірке дитинство, як і подальше життя (1943 року вона стала вдовою), наклало свою печатку на її характер. Мати вміла і любила працювати, кохалася у квітах (вся хата була великим квітником...) і чистоті. Померла вона самотньою 21 січня 1957 року, на 53 році свого життя. Я тоді був у армії, а дві доньки повиходили заміж і жили не з нею...

Батько працював на залізниці, любив сади і бджільництво, ненавидів тютюн (син палить за нього і за себе) і горілку. Загинув під Києвом 1943 року. Пам'ятаю його добре. Якби володів пензлем, можна було б відтворити його образ у величезному циклі: батько качає мед; батько садить дерева; батько іде до армії, і т. д. В селі й до сьогодні розповідають про те, як він співав. А я пам'ятаю дві його пісні — про Байду та «Ой забіліли сніги». Мабуть тому, що гарне враження про ці пісні залишив мані батько, навіть у виконанні артистів я відчуваю і нині фальш та штучність, які так згубно діють на все сценічне та вокальне мистецтво України.

Учився я у Величанській семирічній та Лазірківській середній школах. Любив (і люблю) історію, літературу; донині не знаю і не розумію точних наук. В школі читав дуже багато, але без ніякісної системи. 1953 року закінчив 10 класів; працював у МТС, колгоспі. 1955 року був мобілізований на флот. Службу служив, але не любив: нудьгував за степом, садами.

1957 року демобілізувався (через хворобу ніг) і поступив до Київського університету на філологічний факультет (український відділ), який і закінчив 1962 року.

Перші вірші видрукував на шпальтах комсомольських «Молоді України» та «Зміни» (1958 р.). У Державному видавництві художньої літератури 1963 року вийшла перша збірка «Зелена гілка», а роком пізніше — «Повесіння» у «Радянському письменникові». Нині підготував дві книги: «Тридцять літо» для видавництва «Молодь» та «Книгу лірики». Мрію написати пісню...

Працюю старшим редактором поезії у «Радянському письменникові». Одружений, маю доньку. Позапартійний. Позаспівковий. Київ, 26 вересня 1966 р.»

До Спілки письменників його прийняли 1967 року. Того ж року вийшла в світ і згадувана збірка «Тридцять літо». Після того були книжки «В дорогу — за ластівками» (1968) та «Вишневий світ» (1970), а помертню — «Сині троянди» (1979), «Поезії» (1986), «Пішов в дорогу за ластівками» (1992). До останньої книги входять неопубліковані за життя твори В. Підпалого та спогади про нього як поета, редактора, громадянина, людину. З них він постає борцем за відродження української культури, людиною-подвижником, що в нелегкі 60 — 70-і роки підтримував справжню літературу, писав і редагував справжні твори.

У багатьох віршах Володимира Підпалого живе дух його рідного краю, почуття любові до Полтавщини. Серед них вірші «Зірка», («Пам'ятаю: над шляхом Лубенським:..»), «Осінній сон», «Пам'яті матері», «Вечірне», цикл «Григорій Сковорода» та ін.

Володимир Підпалый помер 24 листопада 1973 року.

2. Аналіз ідейно-художнього змісту поезії "Тиха елегія"

1. Виразне і вдумливе читання поезії

2. Визначення теми, ідеї, основної думки вірша, запис у зошити.

Тема: відтворення щирих особистих почуттів в людини у невід'ємному зв'язку з мовою, народом, рідною землею, Батьківщиною.

Ідея: возвеличення любові до всього святого, що пов'язано з життям кожної людини.

Основна думка: особистість – це та людина, яка поважає культуру, мову, традиції рідного краю, вболіває за долю України, її сучасне і минуле.

2. Визначення жанру твору.

Жанр: елегія.

Елегія – (від лат. – жалібна, журлива пісня) – ліричний вірш середньої довжини, як правило, сумний за змістом. Найчастіше оповідь іде від 1 ос., без чіткої композиції. Розрізняють: **елегію-оповідь**, **елегію-спогад**, **елегію-думку**, **елегію любовну**.

Елегії В.Підпалого . ТРАГІЧНА ЕЛЕГІЯ. ЕЛЕГІЯ-КАЗОЧКА. ЕЛЕГІЯ, НАПИСАНА НА РОЗЛУКУ. Елегія, написана після бурі. ЕЛЕГІЯ ПРО РАДІСТЬ. ЕЛЕГІЯ ПРО ОДНУ НІЧ. ЕЛЕГІЯ ПРО МИНУЩЕ. ІНТУЇТИВНА ЕЛЕГІЯ

3. Визначення особливостей строфіки і ритміки твору.

Римування – перехресне. (пригадування типів римування, віршових розмірів – на дошці)

Віршований розмір – ямб.

4. Мова художнього твору.

Повтори: "Коли мене питають... любили..."

Метафори: "випадкове слово не впаде"

Епітет: "ясні зорі", "тихі води".

Риторичний оклик: "кладіть отут у домовину живим!..."

Риторичні запитання: "Любити річки, і річки, і річечки, і потічки?", "Народу чи зможеш прислужитись, як і де?", "Любиш землю, степи, озера, яблуні в саду?", "Рідну мову чи зміг би поміняти на чужу?", "Україну чи зможеш ти забути на чужині?"

Ремінісценції: "ясні зорі", "тихі води", "однаковісінько", "мені однаково".

Ремінісценція – елементи художньої системи, що відсилає до раніше прочитаного, почутого або побаченого твору мистецтва, це наявна цитата, цитування без лапок.

5. Ідейно-художній аналіз вірша.

- Чому твір має назву "Тиха елегія"?
- Над чим журиться поет у вірші?
- Яким чином краса природи пов'язана з життям людини на віки?
- За що ліричний герой полюбляє ріки? (... Вони в мені навіки А для мого народу на віки)
- У чому полягає патріотичний пафос поезії?
- З приводу чого автор вірша полюбляє землю, степ, озера, яблуні в саду? Висловіть свої міркування.
- Як питання про значимість рідної мови пов'язане з колисковою, яку співає жінка своїй дитині?
- Через що більшість митців слова вимушені були залишити рідний край? (історичний екскурс)
- Чи можете ви забути про Україну, рідну домівку, перебуваючи на чужині?
- У чому актуальність питань, порушених у творі?
- Яким чином людина може довести свій патріотизм?
- Які у вас враження після ознайомлення зі змістом поезії?

6. Завдання до поезії.

Скласти інформаційне гроно до слова "**Україна**" (опираючись на текст)

(Батьківщина, ріки, народ, земля, мова)

7. Визначення композиції поезії.

Розповідь від 1 ос. Твір складається як питання – відповідь. Вірш містить 5 куплетів.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота над строфікою.

(На матеріалі поезій В. Підпалого)

(Цитати написані на дошці)

Учні визначають розмір поезії:

- тип римування;
- вид рими;
- віршова стопа
- кількість стоп;

VI. Підсумок уроку.

Заповнення "Таблиці самооцінювання".

Таблиця самооцінювання	Дуже добре	Добре	Погано
Я розумію, як визначати віршовий розмір			
Я вмю визначати види рим			
Тип римування розумію			
Я знаю, що таке ремінісценція			
Я вів себе на уроці ☺			
Кілька слів про творчість В.Підпалого			

VII. Визначення домашнього завдання.

Скласти асоціативний кущ: "Що для мене Україна?"